

UNIVERZA V LJUBLJANI
FILOZOFSKA FAKULTETA
ODDELEK ZA SLOVENISTIKO

POLONA PAHOR

**Razdvojenost med ljubeznijo in duhovništvom
pri Antonu Aškercu**

DIPLOMSKO DELO

Ljubljana, september 2018

UNIVERZA V LJUBLJANI
FILOZOFSKA FAKULTETA
ODDELEK ZA SLOVENISTIKO

POLONA PAHOR

**Razdvojenost med ljubeznijo in duhovništvom
pri Antonu Aškercu**

DIPLOMSKO DELO

Mentor:
izr. prof. dr. Aleksander Bjelčevič

Univerzitetni študijski program
prve stopnje: Slovenistika

Ljubljana, september 2018

ZAHVALA

Zahvaljujem se mentorju izr. prof. dr. Aleksandru Bjelčeviču za vse prijazne besede in strokovne nasvete pri pisanju diplomske naloge.

Mami, tatu in družini se zahvaljujem za vso finančno in psihološko podporo v času študija.

Hvaležna sem prijateljem in kolegom, ki so verjeli vame in verjeli z mano, ko sem zbirala moči za učenje in pisanje.

Diplomsko delo posvečam mami Karmen in tatu Damijanu za vse tisto, kar sta mi dala, da sem danes to, kar sem.

POVZETEK

Glavna tematika diplomske naloge je razdvojenost Antona Aškercja med duhovništvom in ljubeznijo. Ukvarjala sem se s tem, kako se ta kaže v njegovi ljubezenski poeziji in kakšna so bila njegova pričakovanja v ljubezni. Ob branju njegove poezije sem naletela na več oblik razdvojenosti, a so vse povezane z njegovim poklicem duhovnika. Prva, ki je se pojavila že v mladosti, je razdvojenost med študijem filozofije in poklicem duhovnika. Za študij teologije se je Anton Aškerc odločil zaradi finančnih razlogov. Ta razdvojenost je vplivala na kasnejšo razdvojenost med katoliško in drugimi verami. Z željo po študiju filozofije je Aškerc bral o drugih religijah in začel simpatizirati z njimi. Ob duhovništvu se je pojavila še omejitvev pesniške tematike, saj kot duhovnik ni smel pisati o vsem, kar mu je ležalo na duši. Razdvojenost med duhovništvom in ljubeznijo se je pojavljala čez celotno Aškerčevo življenje, spremljala ga je od začetkov študija teologije do smrti. Duhovniški poklic je bil kriv za nesrečne ljubezni in boleča čustva, ki sem jih razbrala iz ljubezenskih pesmi Antona Aškercja. Aškerc se je krivca za svojo nesrečo tudi zavedal, a se nikoli ni odločil za ljubezen in na koncu življenja mu je bilo za to žal.

Ključne besede: Anton Aškerc, razdvojenost, duhovništvo, ljubezenska poezija, protestantizem, budizem

SUMMARY

The main thematic of the thesis is Anton Aškerc's division between priesthood and love. I analysed how this is reflected in his love poems and what his expectations of love were. While reading his poetry I encountered several forms of division, but they are all connected with his work as a priest. The first emerged in his youth and is the division between studying philosophy and being a priest. Because of financial reasons, Anton Aškerc then decided to study theology. This division later influenced the division between the Catholic and other religions. With the desire to study philosophy Aškerc read about other religions and began sympathizing with them. And with priesthood there was also the restriction of the poetry theme. As a priest he could not write about the things that were troubling him. The division between priesthood and love occurred throughout Aškerc's entire life and followed him from the beginning of his theology study until his death. From Anton Aškerc's love songs I came to the conclusion that priesthood was the reason for his misfortune in love and hurtful feelings. Aškerc knew the culprit for his misfortune, yet he never chose love, and at the end of his life that was his regret.

Key words: Anton Aškerc, division, priesthood, love poetry, Protestantism, Buddhism

Kazalo vsebine

1	Uvod	7
2	Življenje in delo Antona Aškerca.....	8
2.1	Mladost.....	8
2.2	Aškerc – duhovnik in pesnik	8
2.2.1	Šolanje za duhovnika	8
2.2.2	Kraji službovanja.....	9
3	Razdvojenosti v poeziji Antona Aškerca.....	12
3.1	Razdvojenost med študijem filozofije in poklicem duhovnika	13
3.2	Razdvojenost med katoliško vero in drugimi verami	14
3.2.1	Simpatiziranje s protestantizmom.....	14
3.2.2	Simpatiziranje z budizmom	16
4	Razdvojenost med duhovništvom in ljubeznijo.....	17
4.1	Vpliv duhovniškega poklica na ljubezensko življenje in na ljubezensko poezijo ...	17
4.2	Aškerčeva pričakovanja v ljubezni	27
5	Sklep	29
6	Viri in literatura	30

Kazalo tabel

Tabela1: Pregled Aškerčeve ljubezenske poezije.....	26
---	----

Kazalo grafov

Graf1: Število pesmi pri določeni izbranki.....	27
---	----

1 Uvod

Aškerca je poklic duhovnika močno zaznamoval, zanj se ni nikoli popolnoma odločil. Na to kažejo vse njegove razdvojenosti, ki sem jih obravnavala v diplomski nalogi. Najprej sem opisala življenje in delo Antona Aškerca. Zaradi pomembnosti poklica sem življenjepis razdelila na mladost in na življenje Antona Aškerca kot pesnika in duhovnika. Po življenjepisu sledi predstavitev razdvojenosti, ki sem jih zaznala ob branju Aškerčeve poezije. Ob biografskih podatkih, ki so zbrani v delih Marje Boršnik in Ivana Prijatelja, sem skušala interpretirati pesmi, v katerih sem razbrala razdvojenost. Največ sem se ukvarjala z ljubezensko poezijo. Razdvojenost med ljubeznijo in duhovništvom in vpliv ljubezenskega življenja na Aškerčevo ljubezensko poezijo sem predstavila v osrednjem četrtem poglavju. Za konec sem glede na ljubezensko poezijo in biografske podatke skušala opisati, kakšna so bila Aškerčeva pričakovanja v ljubezni in kako je na ta vplival duhovniški poklic. Duhovništvo je Aškercu zadalo veliko bolečine, nikoli se ni jasno opredelil za ta poklic. Mu je pa ta hkrati dal navdih za mnoge njegove pesmi. Levcu je v pismu 14.12.1883 napisal: »Žalostno pa resnično, da nimamo prostih rok, ali pa ust.« (Prijatelj 1970: 106). Levec pa ga je tolažil: »Res žalostno, da nimate popolne svobode, a tolažim Vas tako, kakor sem nekdaj Gregorčiča, ki je tudi enako Vam vzdihoval, da bi potem najbrž ne bili niti pesnik. Verujte mi, baš ta tragika, v katero Vas spravlja Vaš stan, krepča Vašo pesniško moč!« (Prijatelj 1970:106). Mogoče je, da če Aškerc ne bi postal duhovnik, ne bi bil tudi tako uspešen pesnik in se danes ne bi ukvarjali z njegovo poezijo.

2 Življenje in delo Antona Aškerc

Življenje in delo Antona Aškerc sem povzemala iz knjige Marje Boršnik Škerlak *Aškerc Življenje in delo*, ki je izšla leta 1939 pri Založbi Modra ptica v Ljubljani. Predstavitev življenja sem razdelila na mladost in na delovanje Aškerc kot duhovnika in pesnika. Njegovo delovanje sem predstavljala glede na kraje službovanja.

2.1 Mladost

Aškerc se je rodil 9. januarja 1856 v kmečki družini. Mladost je preživel na Senožetih nad Rimskimi Toplicami. Kot otrok je bil samotar, na to je vplivala materina smrt in tudi kraj njegovega doma, kmetija na Senožetih je namreč ležala na samem. Prek turistov v Rimskih Toplicah je spoznal ljudi iz različnih narodov, saj je bil vodnik turistov po okoliških hribih. V njem se je prek spoznavanja tujcev pojavljalo hrepenenje po tujem. Videl pa je tudi socialne razlike, spoznal je na eni strani bogataše in na drugi strani revščino svojega doma. Kmetija je po materini smrti tonila v dolgove in propad. Na to je verjetno vplival tudi konec fevdalizma leta 1848, saj so kmetje plačevali odškodnine razlastninjenim graščakom in številne samostojne kmetije so v naslednjih desetletjih propadle. Šolati se je začel v domači slovenski enorazrednici. Jeseni 1869 je bil sprejet v celjsko gimnazijo. Razmišljal je o tem, da ne bi šel za duhovnika, a je imel pri tej odločitvi zvezane roke, saj ga je financirala teta Ajtka, ki je želela, da njen nečak postane duhovnik. Brez podpore glede tega pa je bil tudi pri očetu. Že v gimnaziji se je začel opredeljevati proti germanizaciji.

2.2 Aškerc – duhovnik in pesnik

2.2.1 Šolanje za duhovnika

Leta 1877 je vstopil v semenišče. Za to pot ni bil nikoli prepričan, a se je tolažil, da bo v semenišču imel veliko časa za reševanje najglobljih vprašanj o življenju in bo tako našel samega sebe. Marja Boršnik piše: "Težil pa je za tem, da spozna življenje z vseh strani. Zato je imel na pultu teološke knjige, v zaklenjenem predalu pod pultom pa knjige, ki niso bile dovoljene." (Boršnik 1981: 18). Vedno več je vedel o življenju in z vedno večjim znanjem o drugih vedah je v njem vedno bolj rasla želja po zapustitvi semenišča. Iskal je načine, da bi se vpisal na drug študij in ne bi bil finančno odvisen. Med poletjem je našel pot do zaslužka, dve poletji (1878 in 1879) je poučeval slovenščino otroke grofa Giovannija Zabea, graščaka na Fali. Zaljubljen se je v hčer Pijo. Pija mu ni vračala čustev. Ta ljubezen je vzbudila pisanje pesmi *Madonna* in

Poroka. V duhovnika je bil posvečen 22.7. 1880. V istem mesecu je objavil tudi prvo pesem *Trije potniki* v Ljubljanskem zvonu (LZ) pod psevdonimom Gorazd.

2.2.2 Kraji službovanja

2.2.2.1 Podsreda (1881-1883)

Za obdobje v Podsredi je ključna ljubezen do Anke. Čeprav se je žensk Aškerc vztrajno izogibal, se je zaljubil v učiteljico ročnih del Ano Pečovnik. O njenem žalostnem življenju je napisal pesem *Anka*. Ob tej ljubezni se je ponovno zavedal svojega položaja in žalosti, ki mu jo daje duhovniški poklic. Marja Boršnik piše: "Aškerc – duhovnik je terjal popolno odpoved osebnemu življenju, Aškerc – pesnik je vse bolj težil po njem." (Boršnik 1981: 32). V tem obdobju je napisal pesmi: *Anka*, *Oblaku*, *Balada o jezeru*, *Javor in lipa*, *In spet si pred menoj*. Te pesmi je objavljajal pod psevdonimom Gorazd, zavedal se je, da mu poklic duhovnika jemlje pesniško svobodo. S to tematiko je napisal pesem *Pevčev grob*.

2.2.2.2 Šmarje pri Jelšah (1883-1889)

V Šmarjah se je združil s tamkajšnjimi rodoljubi proti germanizaciji Šmarji. Zavrnil je krst otroka v nemščini. Za to dejanje se je prvič zagovarjal pred škofom. Odločal se je med sodelovanjem pri Zvonu in pri Slovanu, med politiko elastikarjev in radikalcev. V tem obdobju je naletel na goriškega kritika Mahniča, ki je kritiziral novejšo (moderne) umetnike, ki jim je bila vir za ustvarjanje gola resničnosti. Ugotavljal je, da Gorazdu krščanska vera nič ne pomeni. V Ljubljanskem zvonu februarja 1889 je Aškerc objavil *List iz kronike Zajčke*, v njej je kritiziral delovanje duhovnikov v Žički kartuziji. Lirski subjekt duhovnike išče v knjižnici, najde pa jih v kleti, kjer sedijo pri mizi in pijejo. Aškerc je iz Mariborskega ordinariata dobil dopis, v katerem ga opominjajo, naj ne objavlja več proti krščanski veri, saj bo s tem vzpodbudil upor med verniki. 12. 8.1889 je bil premeščen k Svetemu Lovrencu pri Ptujju.

2.2.2.3 Sv. Lovrenc (1889-1891)

Aškerc je izzival Mahničeve napade. Mahnič je dejal, naj si ne upa stare pesmi, objavljene že v Zvonu, objaviti v samostojni zbirki. Aškerc se je na ta komentar odzval in na začetku leta 1890 sklenil, da bo objavil *Balade in romance*, izdane so bile aprila 1890. Izdal jih je pod svojim pravim imenom, saj je menil, da bi psevdonim pomenil, da ga je strah. Aškerc je prekinil dolgoletno korespondenco z Levcem, kot mentor pa je v njegovo življenje prišel Turner. Turner

je bil liberalen in narodno zavesten, v Aškercu je vidil velik potencial in menil, da bo on postal naš največji pesnik. Aškerc se v Sv. Lovrencu ni počutil sprejetega, vaščani so kritizirali, da je prehitro maševal in govoril imena svetnikov brez »sveti«. Nekateri pa so radi zahajali na njegove maše, ki so bile močno obarvane z zgodovino. Z objavo poezij se je zameril cerkvenemu vodstvu, kazensko je bil marca 1891 premeščen v Vitanje.

2.2.2.4 Vitanje (1.4-26.4 1892)

Zanj je bil ta kraj težka preizkušnja, saj je bil telesno šibek, Vitanje pa so bile obdane s hribi in odrezane od sveta. Maševal je v podružnicah, ki so bile oddaljene. Živel je samotarsko, žensk se je popolnoma izogibal. Leta 1891 je objavil zadnjo klasično realistično balado *Poslednja straža*. Decembra 1891 mu je dr. Danilo Majaron ponudil mesto glavnega urednika Ljubljanskega zvona. Mesto urednika je Aškerc zavrnil, ker se ni počutil dovolj močnega in sposobnega za to delo. Ni znal dovolj romanskih jezikov, bal pa se je tudi odziva Mahničarja in njegovih somišljenikov. V Vitanjah je bilo veliko Nemcev in Aškerc se med njimi ni počutil v redu, bil je tudi vedno bolj šibkega zdravja. Pisal je na mariborski ordinariat za bolezenski dopust. Zapustil je Vitanje in šel v Gradišče k Gregorčiču. Pri Gregorčiču je našel sorodnega človeka, saj sta si delila enak poklic in podobno usodo. Oba sta bila pesnika in duhovnika. Aškerc je zaprosil za premestitev, želel si je službovati v kraju, ki je bolj blizu kulturnemu svetu kot Vitanje. 30. aprila 1892 je bil poslan za provizorja v Sveto Marjeto pri Rimskih Toplicah.

2.2.2.5 Sv. Marjeta (1.5-10.9.1892)

V Sveti Marjeti se Aškerc tudi ni pretirano povezal z ljudmi. Povezal se je z upokojenim polkovnikom baronom Urbanom. Zaljubil pa se je v Vihelmino Rischner, ki je bila šmarješka učiteljica in se je družila z baronom. Ponovno je doživel nemogočo ljubezen. Ta ljubezen je dala snov za pesmi *Bajka o odprtem nebu*, *Poslednji so padali žarki*. Vihelmina je bila globoko verna in se mu je odpovedala. Aškerc je prvo ljubezen zavrnil in se odločil za duhovniški poklic, po drugi ljubezni pa sta se v njem pojavila jeza in upor. Opravila duhovnika je opravljal vedno z večjim odporom in hitro, samo da so bila opravljena. Javnosti je povedal, da ne veruje v brezmadežno spočetje Matere božje. Borštnikova piše: "Čim bolj je humanist Aškerc povelečeval človeka, tem bolj mu je postajal Kristus le najčistejši simbol popolnega človeka. In čim bolj je erotik Aškerc povelečeval ženo (*Madonna*, *Bajka o odprtem nebu*, *Model*), tem bolj mu je postajala Madonna le najčistejši simbol popolne žene. Njeno materinstvo mu je bilo v

svoji preprosti prirodnosti tako čisto, da se mu je zdela odveč vsaka dogma. " (Borštnik 1939: 117)

Po pričanju ljudi ni rad zahajal v spovednico. Čudeži so se mu zdeli odveč, ker je že naravo dojemal kot čudežno. Na to temo je napisal tudi pesem *Buddhova čudesa*, v kateri predstavi naravo, svet, rojstvo, cvetenje kot največje čudeže. Zanimal je lurški čudež in kritiziral vaščane, ki so uživali vodo, ki je izvirala pri podružnični cerkvi, v take čudeže ni verjel in je to jasno povedal. Poklican je bil na zagovor v Maribor. Kot kaplan je bil premeščen v Mozirje.

2.2.2.6 Mozirje (20.9-10.10.1894)

Ta kraj mu je bil všeč, saj v njem ni bilo Nemcev in nemškutarjev. Z župnikom Jožefom Žehom sta se dobro razumela. Živel je skromno, neurejeno in ni se družil z vaščani, ves denar je hranil za potovanja. Na potovanja se je odpravljajal naglo in brez predhodne napovedi, zato je bil klican tudi v Maribor. Satira *Zakaj je v brlogu nastal nemir* je v zvezi s tem dogodkom. Odpotoval je v Carigrad in poleti 1893 objavil potopis *Izlet v Carigrad v Narodovih podlistkih*. Zelo se je zanimal za orient. Bolj ko se je poglobljal v orient, bolj se je upiral duhovni smeri, v kateri je živel. Bral je knjige o budizmu, zlasti je na njegove mišljenje vplivala Oldenbergova knjiga o Buddhi in budizmu. Orient je izrazil v pesmih *Časa nesmrtnosti*, *Prva mučenica*, *Krišna*, *Pramloče*. Maja 1893 je v Zvonu objavil *Grešnika*. Pesem govori o tem, da bolj kot človek misli svobodno, bolj je podoben Bogu. Ta pesem je sprožila veliko polemiko pri cerkveni oblasti. Premeščen je bil v Škale pri Velenju.

2.2.2.7 Škale pri Velenju (1894-1898)

Nesreča rudarjev v Lappovem rudniku se je Aškercu močno dotaknila, sklenil je, da se bo posvetil socialnemu pesništvu. Februarja 1895 je začel objavljati *Nove pesmi* v Zvonu, v njih je govoril o svojem novem nazoru in svoji novi obliki umetnosti. Istega leta je objavil tudi nacionalno pesem *Mi vstajamo*. Svoje ustvarjanje je približal navadnemu ljudstvu, prej je *Balade in romance* izdal za izobražence. Bežek ga je prosil za sourednika Ljubljanskega zvona, ki bi vzgajal mlade pesnike. Aškerc je bil navdušen nad mlado generacijo pesnikov, njegova vzgoja pa je bila realistična. Najbolj je hvalil Cankarja. Leta 1898 je sodeloval pri *Mladosti*, tam je objavil pod psevdonimom Dušan dve ljubezenski pesmi (*Grešni verzi*, *Model*). Upokojen je bil 3.5.1898 in nato deloval kot arhivar v Ljubljani.

2.2.2.8 Ljubljana (1898-1912)

Nad življenjem v Ljubljani Aškerc ni bil pretirano navdušen, delo v arhivu je bilo enolično. Mestni zrak mu ni dobro del, saj je bil vedno navajen živeti na podeželju. Leta 1899 je objavil legendo *Aglaja*. Ta je tematizirala lepoto človeškega telesa kot največjega navdiha za umetnika. Legenda je bila izjemno kritizirana. Škof Jeglič je zaradi nje Aškercu prepovedal sodelovanje pri Zvonu. Legendo je ob objavi v zbirki za malenkost spremenil in dodal nekaj kitic, kjer poudarja duševno lepoto krščanstva, a se ni uspel priljubiti. Decembra istega leta je izdal zbirko *Nove poezije*. V prvem delu je poleg ljubezenskih pesmi cikel pesmi Iz popotnega dnevnika. V drugem delu so pripovedne pesmi, na koncu pa je cikel satiričnih pesmi z naslovom *Pavliha na Jutrovem*. Cikel *Pavliha na Jutrovem* kritizira slovensko družbo, dogajanje je sicer preseljeno v vzhodna mesta, kot sta Bagdad in Carigrad. Slovenski Pavliha potuje po teh mestih in opisuje družbo, ki pa je dejansko slovenska družba. Aškerc je želel v Zvonu objavljati kvalitetno literaturo in jo povezati s politiko ter uresničiti svoje ideje. Narodna tiskarna je temu nasprotovala, želeli so, da je Zvon lahkotnejši, da ga bere večina ljudi. Aškerc je zato leta 1902 odstopil iz uredništva Zvona. Decembra 1903 je objavil pesnitev *Zlatorog*, v kateri se naslanja na narodno pravljico izpod Triglava, leto kasneje pa je objavil pesnitev *Primož Trubar*. S tema dvema deloma je želel zajeti svojo miselnost močne narodne zavesti. V zadnjih letih svojega življenja se je zaljubil v Ljudmilo Poljanec, kateri je bil mentor pri pisanju. Ljudmila je do njega gojila samo prijateljsko ljubezen. Umrl je za posledicami možganske kapi 10. junija 1912 v Ljubljani. Živel je samotarsko življenje in osamljen tudi umrl. Liberalci so mu priredili veličasten pogreb, pokopali so ga v grobnici pisateljskega društva.

3 Razdvojenosti v poeziji Antona Aškerc

V poeziji Antona Aškerc sem zasledila več oblik razdvojenosti: razdvojenost med poklicem duhovnika in študijem filozofije, razdvojenost med katoliško vero in drugimi verami (protestantizmom in budizmom) in razdvojenost med ljubeznijo in duhovništvo. O Aškercu in drugih religijah so že pisali v diplomskih nalogah: Katjuša Knez v *Aškerc in religija*, Andreja More v *Aškerc in protestantizem* in Tina Praček v *Orientalni motivi v poeziji Antona Aškerc*. Odločila sem se, da največ pozornosti namenim Aškerčevi razdvojenosti med duhovništvom in ljubeznijo, saj ta tematika še ni bila obdelana v diplomskih nalogah in se me je Aškerčeva ljubezenska poezija najbolj dotaknila. Razdvojenost med duhovništvom in ljubeznijo in vplive duhovniškega poklica na ljubezensko poezijo Antona Aškerc sem obdelala v četrtem poglavju.

3.1 Razdvojenost med študijem filozofije in poklicem duhovnika

Razdvojenost med študijem filozofije in poklicem duhovnika se je pokazala že zgodaj, ko je vstopil v semenišče. V študij teologije ga je prisililo finančno stanje njegove družine. Za študij ga je financirala teta Ajtka, ki je želela, da postane duhovnik. Bolečino ob nemoči in nerazumevanje v domačem okolju je Aškerc izrazil v pesmi *Črnošolec* (ZD1, *Balade in romance*, 81). V tej pesmi pride študent teologije domov po blagoslov za opustitev študija teologije. Oče študenta grdo sprejme: »Izgini mi izpred oči!«. Pri materi začutimo veliko bolečino, ker njej sin ne bo duhovnik: »Sin moj, sin moj kaj bo s teboj? Gospod postati nisi htel, iz črne šole nam ušel! Ne boš, oh, pred oltarjem stal, nikdar ne nove maše bral!« (Aškerc 1946: 81) Študenta v pesmi vaščani zmerjajo: »Sosedov Luter Martin, ha!« – »Zanj ni ne pekla ne Boga!« (Aškerc 1946: 82) Omemba Luthra je oznaka za to, da je človek krivoverec in črnošolca vaščani jemljejo kot krivoverca. V tej pesmi je prikazano tudi trpljenje zaradi ljubezni do ženske. V zadnji kitici izvemo, da je bila ljubezen do ženske tudi kriva, da je črnošolec pustil študij teologije: »Zbog mene si od vseh preklet ... o, vrni mi se skoro spet!« (Aškerc 1946: 82)

Poklic duhovnika ga je omejeval tudi pri izberi pesniške tematike. Želel je pisati o vseh temah: o ljubezni, drugih religijah, ženskah. Zaradi izbire pesniške tematike je bil Aškerc večkrat kritiziran. Največ kritik je prejel od Antona Mahničarja, ki je menil, da je pravi slovenski umetnik le tisti, ki upodablja krščansko čeznaravno lepoto. Kritiziral je Prešerna, Stritarja, Gregorčiča, Tavčarja, Jurčiča. Kritično je obravnaval tudi Gorazda (Aškerca), da je preveč realističen, ne pozna idealov, prikazuje le vsakdan in slabe stvari kot so samomor, tatvina ... Aškerc je nelagodje od omejitvi pesniške tematike izrazil v pesmi *Pevčev grob*. Pesem *Pevčev grob* (ZD1, *Balade in romance*, 30) je bila prvič objavljena leta 1884 v Ljubljanskem zvonu, Aškerc se je pod njo podpisal s psevdonimom Gorazd. Pevce, o katerem govori pesem, je pesnik in duhovnik. Živi v samostanu in je samotar, govori sam sebi, slišijo ga le ptice in rože. Ne zmore držati čustev v sebi. Pravi, da ko ga bodo položili v grob, naj se ptice naselijo na njegov grob, ko bo že stoletja mrtev, bodo ptice pele njegove pesmi. Tu je prisotna Aškerčeva ideja, da mu bo ustvarjanje dalo nesmrtnost. Pesnik je umrl mlad, niso ga pokopali na vrtu, ampak na sredini cerkve. Kako se bo potemtakem njegova želja izpolnila? Prišel je potres in porušil cerkev, da bi uresničil njegove želje. Zdaj pesmi pojejo ptice, te pesmi govorijo o svobodi, ki jo pesnik nikoli ni dosegel. Pesnik v pesmi je prisproda Aškerca. Sam je zelo trpel, ker je pisal o

vsakdanjem življenju, o ljubezni, erotiki, a tega ni smel objavljati pod svojim imenom. Ptice so lahko ženske, o katerih piše pesmi, ki ne smejo biti videne. Ali pa so ptice in rože realnost, o kateri je Aškerc želel pisati, in niso prisposoda za nič drugega kot za svet okrog Aškerca. Zakaj se je cerkev porušila, ni razvidno. To nam lahko prikazuje moč, ki jo je imel Aškerc v sebi, da se upre cerkveni oblasti. Po pesmi sodeč bi ta moč upora lahko rušila »zidove«, ki so Aškerca omejevali.

3.2 Razdvojenost med katoliško vero in drugimi verami

Pri razdvojenosti med katolištvom in drugimi verami ne moremo zagotovo vedeti, ali je bil res razdvojen. Je pa ob prebiranju knjig o drugih religijah simpatiziral s protestantizmom in budizmom.

3.2.1 Simpatiziranje s protestantizmom

Simpatiziranje s protestantizmom se kaže na dveh ravneh. V pesmih *Slovenska legenda* in *Luteranski kres* je kritiziral protireformacijski požig Biblije in poudarjal pomen Biblije, v *Baladi o potresu* pa se kaže simpatiziranje s protestantskim načinom maševanja in protestantskimi pravili cerkve.

V *Slovenski legendi* (ZD1, *Balade in romance*, 65), ki je bila objavljena v LZ leta 1886, Aškerc na humoren način predstavi svoj odnos do protireformatorjev. V pesmi pride Trubar na nebeška vrata in prosi za vstop. Ko Slovenci v nebesih slišijo, kdo je pred vrati, se začne polemika o tem, ali je vreden vstopa ali ne. Tekst (4. ljubljanski škof in protireformator) pravi: »Po vsej domovini vam nekdanj razpel bil vražje on je svoje mreže; ovčice mi vse poloviti je htel – gospoda gotovo to ve že!« (Aškerc 1946: 66). Hren pa je prestrašen: »Pripeljal nemara s seboj kar cel sod slovenskih mi Svetih je Pisem; peči bil sem kurit dal ž njimi povsod; vseh mogel dobiti, žal, nisem!« (Aškerc 1946: 66). Hren bi kot teolog moral vedeti, da se materialnih dobrin ne prenese v nebesa in niti ne v pekel. Viden je prezir do protestantov pri obeh protireformatorjih, sodi s knjigami so omenjeni, ker so protestanti tihotapili slovenske prevode krščanskih knjig iz Nemčije na Slovensko v sodih. Hren želi, naj gre Trubar nazaj na dno vic. Predstavljen je kot velik grešnik, ki želi drugim slabo. Zlo Trubarju želi tudi v pesmi *Luteranski kres*, ki jo bom predstavila pozneje. Slomšek se poteguje za Trubarjev vstop v nebesa. Utemeljuje pa s tem, da je Trubar prvi pisal v slovenskem jeziku. Anton Martin Slomšek si je v svojem življenju veliko prizadeval za slovenski jezik, zato ga je Aškerc predstavil kot

Trubarjevega zaveznika. Bog odloči, da Trubar lahko vstopi v nebesa: »Do danes vaš Trubar je v ognju pripet za greh se svoj ostro pokoril, od danes pa tukaj naj z vami bo vred za to, kar je dobrega storil! Ker v vašem jeziku vas prvi učil moliti in psalme je peti, zdaj večno me bo po slovensko slavil, pevajo svoj: ‚Sveti, sveti!‘ ...« (Aškerc 1946: 68). Bog izkaže svojo hvaležnost in pravičnost, ko Trubarju dovoli vstop. Aškerc je v tej pesmi želel pokazati, da je Trubar pomemben in ni vreden kritičnega obravnavanja.

V *Luteranskem kresu* (ZD2, *Nove poezije*, 100) se Aškerc tudi posmehuje Hrenu in njegovemu protireformatorskemu delovanju. Problematizira razloge za zažig Božje besede in kritiko izraža z ironijo. Na trgu v Ljubljani požigajo protestantske knjige. Krvavi plamen, ki je opisan kot krasen, razsvetljuje trg. Namesto da bi bili ljudje razsvetljeni od Božje besed, ki bi jo brali v svojem slovenskem jeziku, jih razsvetljuje ogenj, ko Biblija gori. Sarkazem je prisoten večkrat in sicer: Mojzes trpi, ker je vezan v svinjsko usnje, verjetno zato, ker svinjine Judje ne smejo jesti; Visoka pesem, ki je visoka, ker slavi Boga, je zdaj dobesedno visoka, ker se plameni ob njenem požigu dvigajo visoko; psalmi, ki naj bi ogrevali srce vernikov, v smislu, da jim dajo dobro in prijetno počutje, jih zdaj dobesedno grejejo. S sarkazmi je Aškerc želel povedati, da je požig protestantskih knjig bila velika neumnost, neracionalno utemeljena. Prikaz, da je požig bil neumna poteza, je tudi to, da pri požigu pomaga Urška iz Kurje vasi. Kurja vas je prisproda za ljudi, ki so bili naivni in so pomagali Hrenu pri uničevanju knjig. Vsi kot kokoši slepo sledijo protireformacijskim načelom. Ko vse pogori, Hren reče: »Te Deum laudamus!« (Aškerc ZD2: 103). To pomeni: Tebe slavimo Gospod, kar je ironija. Hren slavi Boga tako, da uničuje njegovo besedo, torej slavi ga tako, da ga uniči. Hren bi v tej pesmi raje videl goreti Trubarja (kot v *Slovenski legendi*). Ni več v navadi to, drugače bi to storil. Hren reče, naj grejo mirno spat Kristjani, saj jih te knjige ne bodo več morile. In res so Slovenci nato malo »zaspali« pri narodnem prebujanju, kar je ponovno posmeh Hrenu, ki je mislil, da dela dobro Slovincem – Kristjanom.

V *Baladi o potresu* (ZD1, *Balade in romance*, 45) je videno Aškerčevo mnenje o maševanju in pravilih katoliške cerkve. Pesem je bila objavljena v Ljubljanskem zvonu leta 1885, pod psevdonimom Juan de Granada. Aškerc si je ta psevdonim izbral, ker je sočustvoval s Španci, ki so tistega leta doživeli hud potres. Na koncu vsake kitice se kot refren ponovi stavek: »Obvaruj nas potresa.« (Aškerc 1946: 45) Lirski subjekt je tretje osebnosti, opisuje procesijo ljudi, ki grejo molit v cerkev, naj jih Bog obvaruje potresa. Vmes je tudi govor ljudi, ki molijo k bogu, svetnikom, Materi božji. Procesija ljudi hodi proti cerkvi z zastavami, pojejo in molijo. Prosijo

Boga, naj jih usliši, svetnike in svetnice prosijo, naj jih varujejo. Zavedajo se, da je uslišanja vredna mladina, ki je nedolžna, prošnja mladih naj bo uslišana. V cerkvi poteka maša, v kateri mašnik in ljudje molijo k Bogu, naj jih obvaruje. Molijo k Materi božji, ki je bila brez greha spočeta, naj daruje njihove vzdihljaje Sinu. Ko poteka maša, se zasliši podzemeljski grom. Kip v oltarju se zamaje, sliši se krik. Ostane samo podrta cerkev. Mrliči vpijejo in kričijo v nebesa, naj jih Bog obvaruje potresa. Duše mrtvih kričijo k Bogu, ostanejo pa v podzemlju. Ljudje hodijo v cerkev in molijo, pa se kljub temu zgodi potres, cerkev se poruši kljub molitvam vernikov. V tej pesmi vidim navezavo na protestantsko vero. Verniki kličejo na pomoč svetnike in Devico Marijo, a se cerkev poruši, kar pomeni, da niso bili uslišani. Protestanti ne častijo svetnikov in svetih podob in zavračajo tudi povzdigovanje Marije do ravni Boga. Nekateri ne verjamejo v resnico, da je bila Marija brezmadežno spočeta. Brezmadežno spočetje je verska resnica, da je bila Jezusova mati Marija že od svojega spočetja obvarovana izvirnega greha in osebnega greha. Iz Aškerčevega delovanja v duhovniškem poklicu lahko razvidimo, da je simpatiziral s protestantsko cerkvijo, saj je hitro maševal, spovedovanja se je branil, bil je proti vraževerju in svetnike je imenoval brez naziva sveti. To je razvidno v tej pesmi predvsem iz konca, ko verniki padejo v brezno, v pekel in ne grejo v nebesa. Aškerc je bral veliko o drugih religijah, tudi o Trubarju. Ta je nasprotoval bogati cerkvi, bogatim mašnim plaščem, bogatim oltarjem, pretiranemu zvonjenju, vse to se mu je zdelo nepotrebno. V tej pesmi so omenjene vse te stvari, Aškerčevo strinjanje s Trubarjem je lahko razlog, da se cerkev poruši. Prisotno je tudi navezovanje na druga verska dela, z omembo globočine na psalm 130: »Iz globočine kličem k tebi, o Gospod«. Z besedami »Ti naše vzdihljaje Sinovi daruj« pa navezava na napev *Salve Regina*, kjer verniki prosijo Devico Marijo, naj jim pokaže pot do Jezusa.

3.2.2 Simpatiziranje z budizmom

Pri pesmih z budistično tematiko bi rada izpostavila dve misli, ki jih je Aškerc prikazoval v teh pesmih: čudežnost življenja in sveta in nesmrtnost, ki ti jo da ljubezen. Te dve misli sta tudi povezani z Aškerčevim življenjem in njegovim duhovniškim delovanjem.

Aškerc je večkrat v življenju zanikal čudeže, ki naj bi bili poslani iz nebes. Zavračal je lurški čudež in odvrčal ljudi od pitja vode, ki je izvirala pri cerkvi. Čudeži iz nebes so se mu zdeli nepotrebni, ker je življenje in svet okrog sebe dojemal kot čudež. To je poudaril v pesmi *Krišna* in v pesmi *Buddhova čudesa*. V *Krišni* (ZD1, *Balade, legende, romance*, 285) se bog Višnja vrne v nebesa z zemlje. Prek inkarnacije je bil na zemlji kot Krišna. Življenje na zemlji opiše

kot razburljivo, polno avantur, različnih občutkov, strasti. Življenje se mu zdi čudež. Bogovi v nebesih ga ne bodo nikoli poznali, oni imajo samo dolgočasno večnost. Želi si nazaj na zemljo in se tja vrne kot Buddha. V pesmi *Buddhova čudesca* (ZD1, *Balade, legende, romance*, 287) je Buddha vprašan, če lahko naredi čudež. Buddha pa ves svet opiše kot čudež. Čudež so zvezde, trave, drevesa, živali, rast, petje ptic, grmenje, viharji, valovanje morja, človeško petje, govor, zvoki.

Spoznanje, ki ga je Aškerc spoznal dokaj pozno v svojem življenju, je spoznanje, da ti le ljubezen lahko da nesmrtnost. V pesmi *Nesmrtnost* (ZD5, *Pesnitve, peti zbornik*, 103) želi kraljevič Kalama najti nesmrtnost. Gre po svetu in jo išče, ne najde je kot fakir, zakopan v pesek, ne kot vojak. Najde jo ob ljubezni ženske. Spozna, da bo večni v njegovih potomcih. Ljubezen njegove žene je most čez smrt. Živel bo naprej v njegovem sinu, vnuku itd. Aškerc je pozno spoznal, da ti ljubezen da nesmrtnost. Ljubezen do žensk je Aškercu dala pozitivnost, a kasneje tudi bolečino. Ta pesem je v nasprotju s *Čašo nesmrtnosti*. Tam Aškerc pravi, da ti večno življenje dajo dela, ki jih ustvariš. Mislim, da je Aškerc v budističnih pesmi kazal večjo pozitivnost kot pri ostalih, ki sem jih analizirala. Svet okrog sebe je jemal kot čudež in tudi ljubezen se mu je zdela čudež, ki bi mu lahko dal večnost.

4 Razdvojenost med duhovništvom in ljubeznijo

4.1 Vpliv duhovniškega poklica na ljubezensko življenje in na ljubezensko poezijo

Do prve ljubezni je Aškercu pripeljala želja po študiju filozofije. Finančno ga je pri študiju teologije podpirala teta Ajtka, ki je želela, da postane duhovnik. Aškerc je želel pustiti študij teologije in postati finančno neodvisen, zato je dve poletji (1878 in 1879) poučeval slovenščino otroke grofa Giovannija Zabea in se zaljubil v hčer **Pijo**. Ob tej ljubezni je občutil dve bridkosti: odpoved ljubezni zaradi poklica duhovnika in razliko v družbenem stanu. Ljubezen do Pije je vzbudila pisanje pesmi *Madonna* in *Poroka*.

Pesem *Slikarjeva slika* (ZD1, *Balade in romance*, 14) je bila pod naslovom *Madonna* objavljena v LZ leta 1882. V njej slikar naslika ljubljeno. Čeprav je ona z drugim, jo je on naslikal s pravim žarom v očeh in s polnimi ustnicami. Tudi če ljubljena ne stoji pred njim, jo on še vedno živo vidi pred očmi, odide in poljubi sliko v slovo. Slikar gre na to po svetu, naslika še veliko slik, vidi in slika druge ženske, a dekleta, ki ga je upodobil na oltar, Madonne, ne

pozabi. V samostanu vsak dan redovnik Stanko stoji pred oltarjem in si ogleduje sliko na oltarju. Nekega dne redovnik Stanko umre in razve se, da je bil on slikar, ki je naslikal Madonno na oltar. Iskal je notranji mir po svetu, našel ga je v samostanu. Vidimo lahko vzporednice z Aškerčevim življenjem. Aškerc sicer ni bil slikar, je pa bil pesnik, ki je z besedami orisal svojo izbranko. Bil je nesrečno zaljubljen, ni podatka, da bi Pija imela drugega, ga pa ni ljubila. Vzela mu je notranji mir in izkušnja z njo mu je pokazala ljubezenska čustva. Tudi Aškerc je skušal v duhovniškem poklicu najti mir, a se zdi, da mu to ni uspelo. Nemogoča ljubezen je slikarja spravila v samostan, nemogoča ljubezen do Pije je botrovala, da je Aškerc izbral duhovniški poklic in ne študija filozofije. Slikar upodobi svojo izbranko v podobi Marije Device, Aškerc torej svojo izbranko tudi povzdigne do Marije Device. Kuje jo v zvezde in jo da na oltar. To bi lahko pomenilo, da je ona zanj svetnica, on veruje v njo.

Motiv mladeniča, ki po svetu išče notranji mir, lahko najdemo tudi v Prešernovi pesmi *Zdravilo ljubezni*. Tu mladenič preboleva smrt svoje izbranke, postane trgovec, menih in vojak. Mir najde, ko umre kot vojak. Oba lika, mladenič pri Prešernu in redovnik Stanko pri Aškercu, najdeta mir, ko umreta.

V pesmi *Madonna* torej Aškerc svojo izbranko izjemno ceni in spoštuje. Nasprotno pa lahko v pesmi *Poroka* začutimo odpor in sovraštvo, ki ga je Aškerc začutil, ker mu Pija ni vračala ljubezni. Pesem *Poroka* (ZD1, *Balade in romance*, 37) je bila objavljena pod psevdonimom Gorazd v LZ leta 1884. Pesem opisuje poroko na gradu. Moži se grajska hči, ki je opisana kot »Kar rožica med cveti je, nevesta med dekleti je.« (Aškerc 1946: 37). Zaročenca poroča mlad duhovnik, mlad redovnik, torej ponovno nakazovanje na Aškerca. Duhovnik ju poroči in blagoslovi, naj bosta večno srečna, a naj si delita tudi trpljenje. Nevesta pa se naenkrat obrne k duhovniku in ga prosi odpuščanja. Povabi ga na svojo gostijo. »Bog sam, Bog sam nad nama ve, – a nekaj mi teži srce!« Pred patra pokleknila je, odveze¹ izprosila je ...« (Aškerc 1946: 37) Želi odpuščanja, ker ga je prizadela in izbrala drugega. Duhovnik jo grdo zavrne: »Gospa bogata, to ne gre! Berač vas gledati ne sme! Bil nisem tebi mar nekdanj – pokaj bi svat bil tvoj sedaj!« Še en pogled na njo hladan – menih se vrne v samostan ... (Aškerc 1946: 37) Z besedo berač pokaže na socialno razliko, ki je Aškerca močno prizadela. Bil je reven študent, ona pa hčerka graščaka. Za razliko od pesmi *Slikarjeva slika* se tu močno odraža Aškerčev ponos in njegova ignoranca do Pije, ni več podložen in obupan oboževalec. Medtem ko jo v *Slikarjevi*

---

¹ Mislim, da je z besedo odveza bilo mišljeno odpuščanje, ker je odveza pri spovedi običaj in ne bi pomenila nič posebnega.

sliki položi na oltar in jo časti, jo tu prikaže kot žensko, ki ni vredna njegove pozornosti. Tu se prikaže kot ponosen in odrezav, njo pa prikaže kot prevzetno in izbirčno. Aškerc v tej pesmi izkaže svojo željo po tem, da bi imel žensko in življenjsko sopotnico. To sem razbrala predvsem iz besed duhovnika, ki mladoporočencema pravi: »Težko živi življenje se, če ne deli trpljenje se. A slajša radost je srca, če srečo si delita dva.« (Aškerc 1946: 37) Aškerc si je želel sopotnice, saj se je zavedal, da bo z njo sreča slajša in trpljenje lažje. Hkrati pa je v tej pesmi izkazal tudi trmo, da raje izbere duhovniški poklic kot žensko, ki ne ve, kaj hoče. Ob tej ljubezni je trpel zaradi zavrnitve in tudi zaradi lastne razdvojenosti. Ljubezen je njegovo razdvojenost okrepila, saj se je poleg želje po študiju filozofije pojavila še želja po ženski. Zavedal se je, da ob študiju teologije in duhovniškem poklicu ne ena in ne druga želja ne bosta izpolnjeni. V duhovnika je bil posvečen 22.7. 1880.

Njegov prvi kraj službovanja je bila Podsreda. Čeprav se je žensk Aškerc vztrajno izogibal, se je zaljubil v učiteljico ročnih del **Ano Pečovnik**. Ana je bila sirota in izgnana z doma. O njenem žalostnem življenju je napisal pesem *Anka* (ZD1, *Balade in romance*, 24). Opisuje jo kot »Anka mlada, dete zapuščeno.« (Aškerc 1946: 24) Pesem *Anka* je bila objavljena v LZ leta 1883 pod psevdonimom Gorazd. Pesem opisuje siroto Anko, ki je bila poslana služiti in s kovčkom zapušča dom. Anka sprašuje rože, čemu so sirote na tem svetu. Rože ji ne odgovorijo, Anka gre naprej. Zavida pticam, ki jih nikoli nič ne skrbi in ne jočejo. Tudi ptice sprašuje, čemu je sirota na svetu. Ptice ji ne odgovorijo. Anka nagovori potok, reče mu, da potok ne pozna trpljenja, saj ga nič ne zmoti. Vpraša ga, čemu so sirote na svetu. Potok ji odgovori, da vidi veliko sveta in da so sirote povsod in jih je veliko. Čez celotno pesem Aškerc sočustvuje z Anko in jo tolaži. V zadnjem verzu pa napiše: »Prva nisi – zadnja ne na sveti!« (Aškerc 1946: 24). Aškerc ni bil razdvojen samo glede svojega življenja, razdvojenost se tu kaže tudi do ženske, ki jo je ljubil. Ljubezen do Anke je spodbudila pisanje pesmi: *Oblaku*, *Balada o jezeru*, *Javor in lipa*, *In spet si pred menoj*.

Pesem *Oblaku* (ZD1, *Lirske in epske poezije*, 162) je bila objavljena pod psevdonimom Nenad v Ljubljanskem zvonu leta 1884. Lirski subjekt nagovarja oblak, ki potuje, nosi ga severni veter čez doline in gore. Naroči mu, naj se ustavi, ko bo šel čez vas v globoki dolini. Pred hišo na sredini vasi bo mogoče nekdo sedel, ta obraz s svetlimi lasmi je lirski subjekt nekoč ljubil. Anka je živela na sredini v Podsredi, kar pomeni, da je ta obraz Anka. Pesem je nagovor oblaku, ki lahko potuje in lahko vidi Anko, Aškerc pa je ni mogel videti. Pesem je Aškerc spreminjal, v

originalu je bilo v zadnji kitici napisano, da ta obraz še vedno ljubi: »Glej v duše globočinah, obraz ta nosim jaz.« V LZ objavljena pesem je imela 5 kitic, zadnja se je glasila takole:

»Potem te ženi piš,
tja, kamor si želiš,
da se nad to krasoto
čudeč ne raztopiš!«
(Aškerc 1946: 367)

Zdi se mi, da Aškerc nagovarja oblak, ker ima oblak tisto, kar on nima. Oblak je prispodoba za tisto, kar Aškerc ni. Ni svoboden, ne potuje okrog, ni lahek kot ptica in ne more iti v Podsredo, da bi še naprej opazoval Anko. Anka je pogosto brala pred hišo, v kateri je živela, Aškerc pa jo je opazoval. Ko so ga preselili v Šmarje, je ni videval več in to ga je žalostilo. Poleg tega je oblak opisan kot lahek in mogočen, saj ga nosi močan veter in lahko gre kamorkoli, Aškerc pa je bil pogosto slabega zdravja in je težko hodil okrog, bil pa je velik ljubitelj potovanj. Aškerc torej zavida oblaku tudi to, da lahko potuje, saj je bil Aškerc finančno omejen in ni videl vseh krajev, ki si jih je želel.

Balada o jezeru (ZD1, *Balade, legende, romance*, 236) je bila objavljena v LZ leta 1887 pod psevdonimom Gorazd. Navdih za to pesem je Aškerc dobil pri vožnji po jezeru z Anko, o njej priča tudi ona sama: »Vozila sva se, in ko sva se vračala v čolnu, je sonce sijalo na cerkvico v gošči, ki ji pravijo Bližnje gore.« (Boršnik 1939: 27) Ljubimca se s čolnom vozita po jezeru, njuna ljubezen je globlja od jezera. Ljubimca prosita jezero za nasvet, jezero jima reče, naj ne obupajta in ju želi poročiti. Na dnu jezera jima obljublja oltar, družice, ples. Premami ljubimca, ki padeta v valove. Utopljena ju ob zarji najde ribič. Aškerc v tej pesmi kaže zavedanje svojega poklica in nemogoče ljubezni. Ljubimca sta lahko »poročena«, samo če sta utopljena. Moški se v tej pesmi zaveda, da ni upanja za njuno ljubezen »A nadeje zvezde za naju ne bo ...« (Aškerc 1946: 236) Aškerc se je zavedal, da Anka ne bo njegova, saj ju bo vedno ločeval njegov poklic. V drugi kitici pesmi, ki je bila objavljena v LZ, je za prispodobo nesrečne ljubezni bil uporabljen prepad: »Med čolnom in bregom, o kolik propad! Med nama, o deva je tolik prepad!« (Boršnik 1939: 27)

Motiv prepada za izraz nemogoče ljubezni Aškerc ponovno uporabi v pesmi *Javor in lipa*. Pesem *Javor in lipa* (ZD1, *Balade in romance*, 29) je Aškerc objavil pod psevdonimom Nenad v Ljubljanskem zvonu leta 1884. Nastala je v zvezi z Aškerčevimi sanjami. Aškerc je v pismu Anki pisal, da je sanjal o tem, da stojita vsak na svoji strani prepada, da želi do nje, a nikjer ni nobenega mostu. Ana Pečovnik je pričala takole: 'Drugič spet mi je pisal: »Sanjalo se mi je, da sva si stala vštric, med nama pa je zeval globok prepad, in rad bi prišel k Tebi, pa nikjer nobenega mostu čez prepad.« '(Boršnik 1939: 30).

Pesem je alegorija, javor je Aškerc, lipa je Anka. Javor je v mesečini, sredi mrtvaške tišine, spi, je samotar. Aškerc je bil samotar, njegovo življenje je bilo polno bolezní, velikokrat je bil nesrečen, nikjer se ni pretirano dobro počutil. Vzporedno z javorjem raste lipa, najlepša v gaju, polna cvetja, javor sanja o njej. Anka je bila Aškercu izjemno lepa, ljubil jo je veliko časa, tudi ko se nista več videla, ji je pošiljal pisma in v njih izpovedoval ljubezen. Lirski subjekt svetuje javorju, naj ne sanja o lipi, saj so te sanje brez upanja, vedno ju bo ločil prepad. Prepada bi lahko predstavljal daljavo med Anko in Aškercem, usodo, ki ju je ločila ali pa poklic duhovnika. V zadnjem verzu je pomen prepada poudarjen z dvema pridevnikoma preširok in predalek, oba imata predpono pre, ki pomeni preveč. Preveč je širok prepad in predalen je, da bi mu Aškerc lahko bil kos. Lirski subjekt se zdi kot Aškerčev notranji glas, ki ga opominja, naj ne sanja in naj ne upa več, saj je Anka daleč in tudi ko mu je bila bližje, je bila prepovedana.

Ponovno sta se z Anko srečala v Šmarjah leta 1884, navdušenost ob njenem obisku je Aškerc izrazil v pesmi *Obiski* (ZD2, *Nove poezije*, 11), ki je bila objavljena v LZ 1884. V njej lirski subjekt nagovarja ljubljeno, ko je ponovno pred njim in bo ponovno zmotila njegov notranji mir. Zaveda se, da bo ob njenem ponovnem prihodu spet začutil rane, ki so nastale ob nemogoči ljubezni, in se bo spomnil na vse dogodke z njo. V LZ se je druga kitica te pesmi glasila takole: »Ne veš, da večni čas, za te zgubljen sem jaz, ne veš, da ne bi smela hoditi k meni v vas?« (Aškerc 1951: 462) Aškerc se je zavedal, da je ljubezen med njim in Anko za vedno izgubljena. Nikoli ne bo njen in ona nikoli njegova. Nikoli ne bosta skupaj, ona ne sme hoditi k duhovniku in ne sme hoditi odpirat starih ran. Začutimo lahko, da je Aškerc Anko še vedno ljubil in ga je spomin na njo še vedno bolel. Po njenih pričevanjih jo je želel videti in ji je pogosto pisal tudi po tem obisku.

Naslednjič se je zaljubil, ko je bil maja 1892 iz Vitanji premeščen v Sveto Marjeto pri Rimskih Toplicah. Tam se ni veliko družil s sovaščani, rad je sam zahajal v gozd, kjer je bral in pisal.

Družil se je le z baronom Urbanom. K baronu je zahajala **Vihelmina Rischner**, šmarješka učiteljica, »vitka blondinka, ljubka, nežna, živahna, šaljiva, toda vkovana v forme in idealizem, kot se spodobi za dobro vzgojeno mestno dekle« (Boršnik 1939: 116). Z Aškercem sta v poletnih večerih posedala pred šolo in gledala zvezde. Tu je Aškerc dobil navdih za pesmi *Bajka o odprtem nebu* in *Poslednji žarki*.

V *Bajki o odprtem nebu* (ZD1, *Balade, legende, romance*, 256) gre za dialog med moškim in žensko, gre za alegorijo, moški je Aškerc in ženska je Vihelmina. Ženska pripoveduje o bajki, ko se človeku odpre nebo in vidi nebesa, angele in Boga. Človek, ki to vidi, nikoli ne pozabi na ta čudež. Spomin na to mu lajša trpljenje, a to se lahko zgodi le tistemu, ki je globoko veren in močno veruje v Jezusa Kristusa. Moški gleda v nebo in odprejo se mu nebesa. Vidi Boga ljubezni, razkošje, srečo in upanje, blaženost med angeli. A vse to vidi le v njenih očeh. Aškerc je ob Vihelmini verjel v ljubezen, bil srečen, blažen. Ob njej se je počutil razkošno in je imel ponovno upanje v življenje. Zato tudi moški v pesmi ves raj vidi le ob njej in v njenih očeh.

V pesmi *Poslednji žarki* (ZD1, *Lirske in epske poezije*, 176; objavljena v LZ 1895) lirski subjekt opisuje slovo dneva. Sončni zahod ga spominja na slovo ljubljene. Ob slovesu so še zadnjič padali žarki v njegovo dušo, njene oči so mu razsvetljevale življenje in zanj je bila ona sonce. Ob njej je bil večer svetel, zdaj pa je v temni noči. Svetloba in tema sta prisposodbi za njegovo počutje. Ko je bil z njo, je bil vesel in srečen, brez nje ga napadala tesnoba in depresija. Vihelmina je bila tista, ki je Aškerca razsvetljevala in mu vlivala pozitivno energijo, brez nje pa je bilo življenje tesnobno in brezupno.

Vihelmina mu je bila nedosegljiva, bila je globoko verna (to je prikazano tudi v pesmi *Bajka o odprtem nebu*) in se mu je odpovedala. Ob tej ljubezni je naraščal odpor do vsega, kar ga je spravljalo v nesrečo. Začel je naglo izvrševati cerkvena opravila, izrazil je nasprotovanje do lurškega čudeža in bil za to poklican k škofu. Premeščen je bil v Mozirje. Po tej ljubezni je bil do žensk zgovoren in prijazen, a hkrati čustveno zelo zadržan. Leta 1900 je Vihelmino obiskal v Mariboru. Ta obisk oriše v pesmi *Čez sedem let* (ZD2, *Četrty zbornik poezije*, 225), ki je bila objavljena v LZ leta 1900. Vihelminin sprejem opiše pozitivno: »Sprejela me s smehljajem je presrčnim, pozdravila ko ljubega me znanca in mi podala belo je roko čez sedem let, čez sedem dolgih let ...« (Aškerc 1951: 226) Aškerc si je priznal, da mu je še vedno ljuba, da je rad ob njej, čeprav se sprašuje, čemu je sploh prišel. V pesmi se spomni preteklih dogodkov z Vihelmino, kako jo je ljubil in je bila del njega. Opisuje njene lepe oči in se zaveda, da je njuna

ljubezen bila, a je ni več. Ob njej je ponovno nasmejan, čas ob njej gre hitro mimo. Njen pogled ga greje in ga navdahne, je pomlad za njegovo hladno dušo. Čeprav ima Aškerc načela in filozofijo, da: »Če stopi ti življenje kdaj naproti s šampanjca polnoj časoj se penečoj – ne pij, obrni hrbet, pojdi mimo!« (Aškerc 1951: 226), v predzadnji kitici prizna, da bi jo strastno objel in poljubil: »In vrag jo vzemi vso filozofijo in ž njo vred mrtvo resignacijo! Objel bi te, poljubil strastno, blazno – čez sedem let, čez sedem dolgih let ...« (Aškerc 1951: 226). Prisotno je stopnjevanje čez celotno pesem do zadnjega verza, ko se pokaže realnost. Vihelmina je bila namreč zaročena s poštnim uradnikom Kosmathom. Zadnje besede naredijo preskok iz Aškerčeve zasanjanosti na golo resnico, da Vihelmina ne bo nikoli njegova: »Stoj! Skoro sem pozabil .. Tu nasproti sedi molče tvoj mladi, srečni ženin ...« (Aškerc 1951: 226)

Naslednja neuslišana ljubezen v Aškerčevem življenju je bila **Zofka Kveder**. Fascinirala ga je s svojim talentom za pisanje, ko je živela v Ljubljani (1898). Zaljubljen v njo ji je pomagal pri literarnem napredovanju, prepričan je želel njej odhod v Prago, ker jo je tam čakal njej izbravec Jelovšek. Pesmi, ki bi jih motivirala ta ljubezen, ni. Tako ne vemo, kakšno je bilo Aškerčevo mnenje o Zofki, ona pa je mnenje o Aškercu izrazila v pismu Mešku 27. januarja 1903: »Jaz npr. Aškerca, kakor človeka ne spoštujem posebno. Ni se pokoril cerkvi ali maše je vedno bral; hodi za ženskami, ali skrivaj, ker se mu zdi vendar greh ... Če misliš v svoji duši in si prepričan, da delaš prav, zakaj se sramuješ; če pa misliš, da grešiš, ne greši ali vsaj priznaj, da grešiš in se ne skrivaj za 'slabostjo človeško' in takimi frazami.« (Boršnik 1939: 283) Iz napisanega v tem pismu se pokaže, da je bil Aškerc res razdvojen med ljubeznijo in duhovništvom. To razdvojenost so opazili tudi njegovi znanci in prijatelji.

Aškerčevo srce je leta 1902 v Ljubljani osvojila češka operna pevka **Marija Gärtner**, ki je Ljubljance navdušila v vlogi Carmen. Marija je vsak teden zahajala v Aškerčevo družbo. Takrat 45 let stari Aškerc se je ob njej počutil mlajšega. Ta ljubezen je spodbudila pisanje pesmi *Zarja, Nad srcem tvojim vzhaja sonce, Poslednja noč, Carmen*.

V pesmi *Zarja* (ZD2, *Četrty zbornik poezije*, 229) Aškerc opisuje čustva do Marije. Aškerc je pred to ljubeznijo že močno obupal nad čustvi in ženskami. Počutil se je osamljenega in zapuščenega. Na to kaže »In v zapuščeno dušo mojo mi jutra posijal je žar.« (Aškerc 1951: 229) Jutranji žar je metafora za ljubezen do Marije in za njeno podobo. Kot jutro je bila nekaj novega in svežega v njegovem pustem življenju. Dala mu je upanje in njegov svet je ponovno krasen. Zdi se, da je Aškercu največ pozitivnosti, a hkrati tudi trpljenja, prinesla prav ljubezen

do žensk. Njen govor mu je kot zvon, ki zvoni na veliko noč in oznanja Kristusovo ponovno rojstvo. Aškerc ob njej vstaja od mrtvih kot Jezus Kristus, ona ga je prebudila.

Nesrečno ljubezen do nje pa opeva v pesmi *Nad srcem tvojim vzhaja sonce* (ZD2, *Četrty zbornik poezij*, 230), ki je bila objavljena v LZ leta 1902. Tu se Aškerc zaveda, da je Marija pozitivna, on pa ji lahko da le negativne misli. V njej vidi sanje, pozitivno energijo in vizije. On pa je uničen in brez sanj. Zaveda se, da ji s svojo prisotnostjo kraje sanje in jo omejuje. Odloči se, da gre iz njenega življenja. Tu se Aškerc ponovno pokaže kot nesamozavesten, naveličan in obupan. Predstavi se kot »senca« (Aškerc 1951: 230) na njenem obrazu, kot da ob njem nikoli ne more biti in ne bo srečna.

Motiv slovesa od ljubljene ima pesem *Poslednja noč* (ZD2, *Četrty zbornik poezij*, 322), kjer lirski subjekt prosi še za zadnji poljub. Gre na svojo osamljeno pot, kjer bodo luna in zvezde edina družba. Zaveda se, da je ne sme ljubiti, gre v hladno noč, v sneg in led. Nikoli več se ne bo vrnil. Aškerčevo življenje brez Marije in brez ljubezni je bilo osamljeno, nesrečno in pusto. To je izrazil v tej pesmi, zima in hlad sta prisposodbi za nesrečo, ki ga je čakala. Hladnost prikazuje tudi življenje brez toplote in ljubezni.

V pesmi *Carmen* (ZD2, *Četrty zbornik poezij*, 323) lirski subjekt pride izpovedat ljubezen izbranki. Brez nje je bil v temi, njena podoba mu je luč. Lirski subjekt govori o legendi, ki pravi, da če človek ne izpove ljubezni, ne najde notranjega miru. Lirski subjekt se boji, da ne bo našel miru, če ji ne izpove ljubezni. Vedno jo je ljubil, a se ni smel razodeti. Zdaj se počuti mrtvega, a nima pokoja. Ostal je brez notranjega miru. Aškerc je kot lirski subjekt ostal ponovno poražen, ni smel izpovedati čustev, počutil se je čustveno mrtvega. Ta ljubezen je Aškerca oropala upanja, da bo še kdaj srečen v ljubezni. Aškerc se je zavedal, da je ljubezen nemogoča in da mu je prepovedano ljubiti. Ljubezen do Marije mu je dala nazaj mladost, energijo, pozitivno mišljenje, radost, a ga je vsega tega ob odhodu tudi oropala. Ljubezen do Marije Aškerc primerja z bojem, po katerem on ostane poražen. V zadnjem verzu pesmi piše: »In ker ljubil sem te, Carmen, šel sem zate v boj krvavi ... Jaz sem mrtev – ti si živa ... Vrni spet mi pokoj moj!« (Aškerc 1951: 324). Po njenem odhodu se je počutil ponovno praznega in brez življenja.

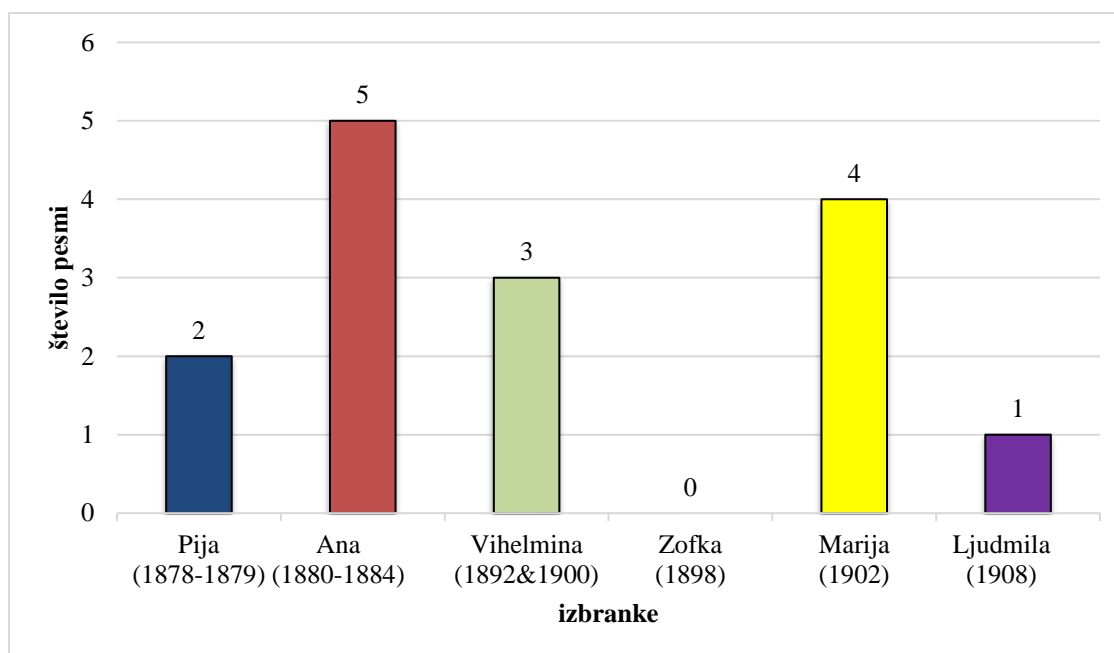
Je pa imel očitno dovolj moči še za eno ljubezen. V zadnjih letih svojega življenja se je zaljubil v **Ljudmilo Poljanec**, kateri je bil mentor pri pisanju. Bila mu je všeč, a sej je zavedal velike

starostne razlike. To resnico je razodel tudi v pesmi *Sivi lasje* (ZD5, *Pesnitve, peti zbornik*, 20), ki je bila objavljena v zbirki *Pesnitve: peti zbornik* Antona Aškerca leta 1910. V tej pesmi lirski subjekt zmerja sive lase, ki mu odganjajo ljubezen, ker je star, ga nobena ženska ne ljubi več. Aškerc se je zavedal staranja in nemoči. Z napisanim, da sivi lasje niso za »mlado žensko srce«, je jasno nakazoval na Ljudmilo, ki je bila 22 let mlajša od Aškerca. Zima in pomlad sta prisposodbi za Aškerca in Ljudmilo Poljanec. Aškerc je star, hladen, siv, ona pa je topla, mlada, energična kot pomlad. Pomlad ne bo nikoli ljubila zime, Ljudmila ni nikoli ljubila Aškerca. V tej pesmi je večkrat prikazana Aškerčeva osamljenost, da ga nobena ženska ne ljubi več. Ni mu mar, če so sivi lasje simbol modrosti, ni mu mar za modrost in čast, želi si le ženske ljubezni. Aškerc si je vedno bolj želel ljubezni. Bolj kot je bil star bolj se je zavedal pomena ljubezni in koliko mu je ljubezen v življenju dala. Aškerc je Ljudmili v šali dajal namige za poroko. Bodril jo je pri pesniških uspehih in neuspehih in ob prvih kritikah njenega pisanja. Ljudmila je do njega gojila samo prijateljsko ljubezen.

Zavedanje grešnosti njegovih ljubezni je najbolj izrazil v pesmi *Starčkov kes* (ZD5, *Pesnitve, peti zbornik*, 39). Pesem je bila objavljena v *Slovenskem narodu* leta 1907. F.S. Finžgar jo je označil takole: »... Aškerčev 'Starčev kes' na smrtni postelji, ko se gnevi žalost, da ni izpraznil kupe pohotne vselej in vsake.« (Boršnik 1939: 468) Starec na smrtni postelji izpoveduje grehe, kako se je ljubil z žensko, a vendar ni izkusil greha v večji količini. Čeprav čez celotno pesem bralec misli, da je starcu žal za grehe, ki jih je storil z ženskami, se na koncu pesmi pokaže, da mu je žal, da ni več grešil. Aškercu je bilo žal, da ni dal ljubezni priložnosti, da je izbral duhovniški poklic in ne žensk, ki jih je ljubil.

Tabela1: Pregled Aškerčeve ljubezenske poezije

Izbranka	Pesmi	Tema	Pesniška sredstva
Pija Zabeo	<i>Madonna</i> ZD1: 14	Nesmrtna ljubezen	Alegorija: Madonna je Pija, slikar je Aškerc.
	<i>Poroka</i> ZD1: 37	Nemogoča ljubezen	Alegorija: grajska hči je Pija, duhovnik (berač) je Aškerc.
Ana Pečovnik	<i>Anka</i> ZD1: 24	Nesrečna usoda sirote	Alegorija: sirota Anka je Ana Pečovnik.
	<i>Oblaku</i> ZD1:162	Želja po moči, potovanjih, ljubljani	Ogovor oblaka, obraz na oknu je prispodoba za Anko;
	<i>Balada o jezeru</i> ZD1:236	Nesrečna, nemogoča ljubezen	Alegorija: ljubi je Aškerc, ljubica je Ana Pečovnik. jezero je smrt, lažno upanje.
	<i>Javor in lipa</i> ZD1: 29	Nemogoča ljubezen	Alegorija: javor je Aškerc, lipa je Ana, prepad je cerkvena oblast, razdalja med njima, duhovniški poklic.
	<i>In spet si pred menoj</i> ZD2: 11	Ponovno snidenje ljubimcev	Ogovor ljubljene – Ane Pečovnik.
Vihelmina Rischner	<i>Bajka o odprtem nebu</i> ZD1: 256	Ljubezen prinaša raj	On je Aškerc, ona je Vihelmina.
	<i>Poslednji so padali žarki</i> ZD1: 176	Prazno življenje brez ljubezni	Metafora: tema je metafora za Aškerčevo nesrečno življenje brez Vihelmine, žarki so metafora za srečno življenje in lepe trenutke z njo.
	<i>Čez sedem let</i> ZD2: 225	Ponovno snidenje z ljubljeno	Gostiteljica je Vihelmina, lirski subjekt je Aškerc, ženin je Vihelminin zaročenec.
Zofka Kveder	/	/	/
Marija Gärtner	<i>Zarja</i> ZD2: 229	Nov začetek	Jutranji žar je metafora za Marijo in njeno podobo. Aškerc je kot Jezus Kristus, ki vstaja od mrtvih, Marijina ljubezen ga prebuja.
	<i>Nad srcem tvojim vzhaja sonce</i> ZD2: 230	Nemogoča ljubezen	Senca je Aškerc, uničen in brez sanj.
	<i>Poslednja noč</i> ZD2: 322	Slovo od ljubljene	Zima in hlad sta prispodobi za žalostno in pusto življenje brez ljubezni.
	<i>Carmen</i> ZD2: 323	Poraz v ljubezni	Lirski subjekt je Aškerc, boj je ljubezen do Marije.
Ljudmila Poljanec	<i>Sivi lasje</i> ZD5: 20	Starost, osamljenost	Ogovor sivih las. Mlado žensko srce je prispodoba za Ljudmilo. Pomlad je Ljudmila, zima je Aškerc.

Graf1: Število pesmi pri določeni izbranki

4.2 Aškerčeva pričakovanja v ljubezni

Aškerčeve ljubezni so se razlikovale glede na njegov položaj in glede na njegovo starost. Njegova pričakovanja so se z leti spreminjala. Prva ljubezen, ljubezen do hčerke graščaka Pije Zabea, je bila enostranska. Občudoval je predvsem njeno zunanost. Ljubezen do Anke je bila bolj realna, za njo je napisal največ ljubezenskih pesmi in v njo je bil tudi največ časa zaljubljen. Da so bila čustva pristna in dolgotrajnejša, kaže korespondenca med njima in hrepenenje, ki ga Aškerc izraža v pesmih *Oblaku* in *Javor in lipa*. Kljub nagli ločitvi je Aškerc ohranil naklonjenost do Anke. Tudi sama je pričala, da si jo je večkrat želel videti, čeprav se je ona temu izmikala. Tudi ona mu je bila naklonjena, bala se je obsojanja in stike prekinila, ker je bil Aškerc duhovnik. Podobna tej ljubezni je bila ljubezen do Vihelmine. Aškerca in Vihelmino so družili dolgi pogovori. Ta ljubezen je bila pristna in realna, temeljila je na intelektualnem prijateljevanju. Pri tej ljubezni je veliko upal, a je po njenem koncu postal zagrenjen in obupan. Po njej je vedno bolj obtoževal duhovniški poklic za svojo nesrečo. Vihelmina ga je ljubila, a je bila močno verna. Odpovedala se je Aškercu in se čez sedem let poročila. O ljubezni do Zofke Kveder ne moremo veliko sklepati, saj ni pesmi, ki bi nastale pod njenim vplivom. Aškerc je bil na njo navezan in zapolnila je njegovo samoto. Sta pa imela precej skupnega, ker sta bila oba literarna ustvarjalca. Najbolj vizualna je bila ljubezen do Marije Gärtner, v pesmih, ki so nastale pod vplivom te ljubezni, lahko veliko preberemo o Marijini zunanosti, predvsem veliko omenja njene črne oči. Poudarjen je tudi njen nastop v operi Carmen. V tej vlogi je

Marija Aškerc očitno izjemno očarala. Ker je bila ta ljubezen bolj idealizirana od ostalih, se je ob njej Aškerc pomladil. Se je pa ob njej tudi zavedal vse teme in zagrenjenosti, ki jo sam nosi, ko se je postavil poleg mlade Marije. Ta idealizirana in zasanjana ljubezen je Aškercu največ dala, a ga je tudi oropala zadnjih upov, da bo še kdaj srečen. Ljubezen do Ljudmile Poljanec je bila podobna ljubezni do Zofke Kveder, predvsem zaradi literarne povezanosti. Tokrat se je Aškerc že zavedal starosti, čeprav je v Ljudmili videl zadnje upanje za svojo ženo. Žal je bila tudi ta ljubezen nesrečna. Sklepamo lahko, da so mu bile vseč pametne in izobražene ženske. Tiste, ki jih je spustil v srce, so razmišljale, so brale, pisale ali poučevale, kar ni bilo pogosto za tisti čas. Vse so bile povezane z umetnostjo. Dve ljubezni Zofka Kveder in Ljudmila Poljanec sta bili literarni soustvarjalki. Dve ženski Vihelmina Rischner in Ana Pečovnik, obe učiteljici, sta ga ljubili, a je bil ovira do sreče duhovniški poklic. Kar se tiče poezije, so ljubezni Aškercu pri pisanju navdihovale od leta 1878 do 1910. Zabeleženih v teh letih je bilo 6 izbrank. Najbolj produktivna je bila ljubezen do Anke, pri tej ljubezni je dobil navdih za 5 ljubezenskih pesmi. Aškercu je pri ljubezni največ časa omejeval duhovniški poklic, a tudi po opustitvi duhovniškega poklica (3.5.1898), ko je delal kot arhivar, ni imel sreče v ljubezni. Z vsakim letom življenja je upal manj. Prej ga je omejeval duhovniški poklic, nato pa nesamozavest, obup in starost.

5 Sklep

Ob raziskovanju sem naletela na več oblik razdvojenosti pri Antonu Aškercu. Vse so povezane z njegovim poklicem duhovnika, za katerega se je odločil zaradi finančne podpore tete Ajtke. Že kot mlad je bil razdvojen med študijem filozofije in študijem teologije. Zaradi želje po študiju filozofije, ki se mu ni uresničila, je bral o drugih religijah in simpatiziral s protestantizmom in budizmom. Pri protestantizmu je poudarjal pomen prevoda Biblije in se strinjal s protestantskim načinom maševanje. To je bilo razvidno tudi v analiziranih pesmih. Pri budizmu je simpatiziral z miselnostjo, da je ves svet čudežen in so zato čudeži iz nebes nepotrebni, in z miselnostjo, da ti le ljubezen lahko da nesmrtnost. Sreče v ljubezni pa Aškerc ni imel, za to je bil v večini kriv njegov poklic, saj se je zaradi njega odrekel ljubezni. Razdvojenost med ljubeznijo in duhovništvom je razvidna iz pesmi in iz pričevanj oseb, ki so Aškerca poznale. Na zunaj je kazal drugačna čustva, v sebi pa je ženske ljubil. Duhovništvo ga je porinilo stran od žensk in ženske porinilo stran od njega. Tudi tiste, ki so ga ljubile, te ljubezni niso odobravale, saj se jim je zdela zveza z duhovnikom grešna. Nesreča v ljubezni in razočaranja zaradi te so vplivala na njegovo samozavest. Ko je Aškerc opustil duhovniški poklic, še vedno ni bil srečen v ljubezni, saj je bil star in nesamozavesten. Ljubezenske pesmi so večinoma negativne, le redko iz njih razberemo upanje. Vsaka ljubezen je Aškercu pomenila nov začetek, a hkrati tudi novo trpljenje. Iz pesmi je mogoče razbrati 6 ljubezni in vse so bile nesrečne. Nekatero žensko ga niso ljubile, dve sta ga ljubili, a ju je motil duhovniški poklic. Aškerc je na koncu življenja prišel do spoznanja, da bi moral več ljubiti in več »grešiti« ter izbrati ljubezen pred duhovništvom. Žal je to spoznal prepozno in umrl osamljen.

6 Viri in literatura

- Anton Aškerc. ZD 1.* Ur. Marja Boršnik. Ljubljana: DZS, 1946.
- Anton Aškerc. ZD2.* Ur. Marja Boršnik. Ljubljana: Triglavsko tiskarna, 1951.
- Anton Aškerc. ZD5.* Ur. Vlado Novak. Ljubljana: Delo, 1990.
- Anton Aškerc. ZD3.* Ur. Vlado Novak. Ljubljana: Delo, 1985.
- Anton Aškerc. ZD4.* Ur. Vlado Novak. Ljubljana: Delo, 1989.
- Anton Aškerc. ZD6.* Ur. Vlado Novak. Ljubljana: Delo, 1991.
- Anton Aškerc. ZD7.* Ur. Vlado Novak. Ljubljana: Delo, 1993.
- Anton Aškerc. ZD8.* Ur. Dušan Moravec. Ljubljana: Delo, 1997.
- Anton Aškerc. ZD9.* Ur. Dušan Moravec. Ljubljana: Delo, 1999.
- Aškerčev zbornik.* Ur. Vlado Novak. Celje: Celjska tiskarna, 1957.
- Marja Boršnik. *Znameniti Slovenci. Anton Aškerc.* Ljubljana: Založba Jaroslav Skrušny, 1981.
- Marja Boršnik Škerlak. *Aškerc. Življenje in delo.* Ljubljana: Založba Modra ptica, 1939.
- Ivan Prijatelj. Izbrano delo 2.* Ur. Franc Zadravec in Franček Bohanec. Ljubljana: Mladinska knjiga, 1970.
- Marko Kerševan. *Protestanti(sti)ka.* Ljubljana : Cankarjeva založba, 2012.
- Dzongsar Jamyang Khyentse. *Zato (ni)si budist.* Ljubljana : Iskanja, 2012.
- Katjuša Knez. *Aškerc in religija.* Diplomsko delo. Mentor Marko Kerševan. Ljubljana, 2003.
- Andreja More. *Aškerc in protestantizem.* Diplomsko delo. Mentor Marko Kerševan. Ljubljana, 1995.
- Jože Pogačnik, Franc Zadravec. *Zgodovina slovenskega slovstva.* Maribor: Založba Obzorja, 1973.
- Jože Pogačnik. *Slovenska književnost 1.* Ljubljana: DZS, 1998.
- Jože Pogačnik. *Zgodovina slovenskega slovstva 4. Realizem.* Maribor: Založba Obzorja, 1970.
- Tina Praček. *Orientalni motivi v poeziji Antona Aškerca.* Diplomsko delo. Mentor Aleksander Bjelčevič. Ljubljana, 2009.
- Franc Zadravec. *Anton Aškerc pred monografijo Marje Boršnik in v njej.* Ljubljana : Slovenska akademija znanosti in umetnosti, 2006.
- Rober Wright. *Ima budizem prav? Znanstveni in filozofski vidiki meditacije in razsvetljenja.* Tržič: Učila International, 2018.

Priloga 1

Izjava o avtorstvu

Izjavljam, da je diplomsko delo v celoti moje avtorsko delo ter da so uporabljeni viri in literatura navedeni v skladu s strokovnimi standardi in veljavno zakonodajo.

Ljubljana, 14. september 2018

Polona Pahor
(lastnoročni podpis)

Priloga 2

Izjava kandidata / kandidatke

Spodaj podpisani/a _____ izjavljam, da je
besedilo diplomskega dela v tiskani in elektronski obliki istovetno, in

dovoljujem / ne dovoljujem

(ustrezno obkrožiti)

objavo diplomskega dela na fakultetnih spletnih straneh.

Datum:

Podpis kandidata / kandidatke